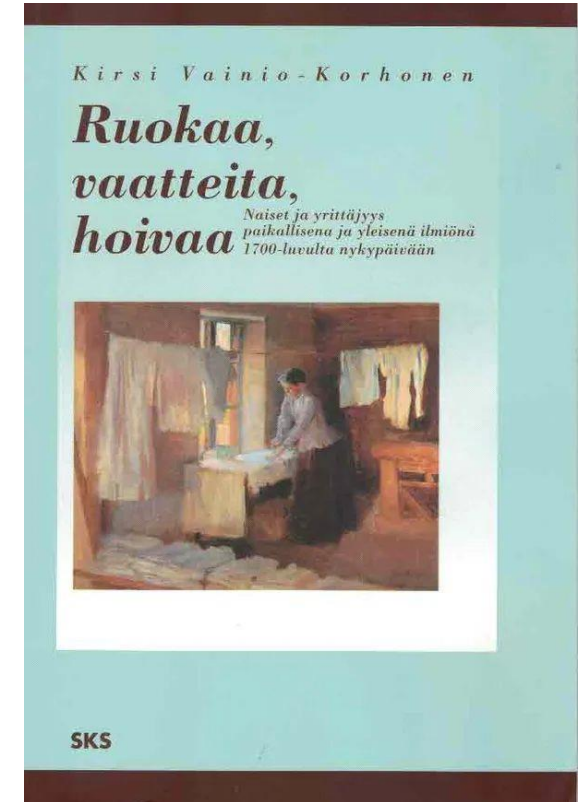
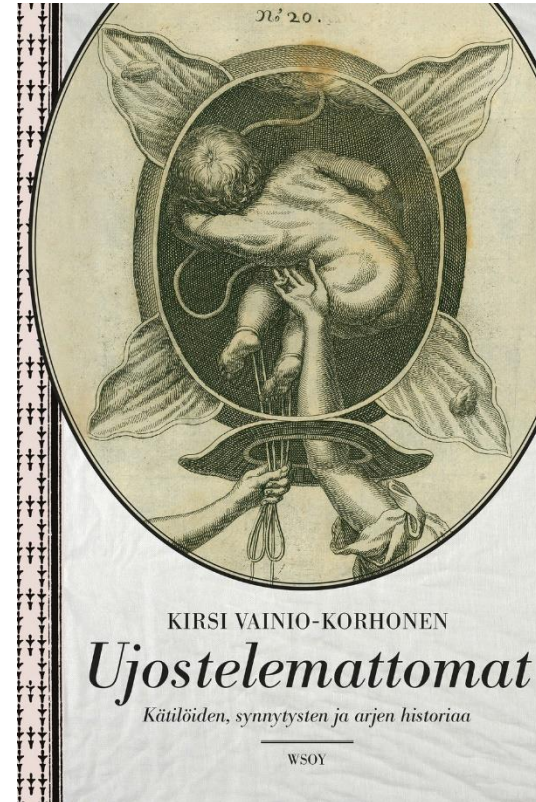

Suomalaisen naisen elämänkaari 1800-luvulta tähän päivään

Kirsi Vainio-Korhonen

8.2.2025

Aatelisnaisia, seksityöntekijöitä, kätilöitä, kauppiaita, kapakoitsijoita ja ompelijoita

Suomalaisen naisten elämää ja työntekoa 1800-luvun alussa – näkökulmana naiseksi kasvaminen ja aikuisen naisten työt

- Kuvaineistona turkulaissyntyinen taidemaalari **Alexander Lauréus** (1783-1823), joka kuvasi teoksissaan tyttöjä, nuoria naisia, iäkkäitä naisia.
- Tyttöjen ja naisten arkea leikkien, pelien ja tanssin kautta
- Naisia julkisessa tilassa ostajina ja myyjinä, esiintyjinä ja katselijoina, kirkoissa, kaduilla ja toreilla
- Naisten töitä etenkin kaupustelijoina, katutaitelijoina ja kapakoissa
- A. Lauréus: *Scen med spågumma som lägger kort (ajoittamaton)*
Nationalmuseum

Palvelusnaisia ja kaupustelijoita koskevat määräykset piirsivät naisten työnteon rajoja 1800-luvun alkupuolen Suomessa

Naiset eivät päässeet julkisiin oppilaitoksiin, eivät voineet opiskella kaupan alalla tai ammattikuntien alaista käsityöammattia.

1805 palkollissääntö – naimaton, holhouksen alainen nainen sai solmia itse palvelusnaisen työsopimuksia ja käyttää mielensä mukaan palvelusnaisena ansaitsemansa palkan. **Piian työ oli naisten yleisin ammatti ja ansaintakeino.**

1749 ja 1776 kaupustelusäännöt sallivat naisille:

- **Omien käsityövalmisteiden** kuten paitojen, liinavaatteiden, kaulusten, sukkien, kynttilöiden ja saippuan myyminen.
- **Omien puutarha- ja karjatuotteiden** myyminen.
- **Itse kerättyjen tuotteiden** kuten marjojen ja pähkinöiden myyminen.

Naisten **kapakointia, taidetyötä, seksityötä tai toimimista pienten lasten tai tyttöjen opettajana** ei säännelty tai rajoitettu.

A. Lauréus: *Hedelmien kaupustelija* (1810). Nordean taidesäätiö.

Turkulaiset naiset työelämässä 1805

- Turussa 10 814 miestä, naista ja lasta 1805, joista aikuisia naisia oli 42 %.
- Naimattomat piit, palvelusnaiset ja tehdastyöläiset, 25 % kaupungin asukkaista.
- Itsekseen asuneet ja omasta työstään siivoojina, pyykkäreinä ja silittäjinä eläneet naiset, 5 % asukkaista.
- Omasta työstään eläneet leskinaiset, 3 % asukkaista.
- **Naimattomista naisista peräti 95 prosenttia elätti itsensä ansiotyöllä.**
- Antoine Dudos: Kolme pyykkäriä. Turun museokeskus.

Kasvaminen naisten töihin 1800-luvun alun Suomessa

- Naisten työt opittiin lapsuudessa ja nuoruudessa kotona ja palveluspaikoissa.
- Ruoan valmistus, leivän leivonta, oluen pano, teurastus, lihan ja kalan suolaus, kynttilöiden valmistus, villan ja pellavan kehrääminen, lankojen värjäys, kankaiden kutominen, ompelutyöt, pyykin pesu ja käsittely, karjanhoito.
- A. Lauréus: *Pastorin kestit* (1815). Kansallisgalleria

Aikuisten naisten ansaintakeinot liittyivät kotona opittuihin taitoihin

- 1800-luvun alun naiset ansaitsivat työtehtävissä, jotka liittyivät kotitalouksissa opittuihin taitoihin, esimerkiksi palvelusnaisina, tekstiilitehtaiden kehrääjinä ja kutojina, anniskelijoina tai siivoojina.
- Kotona opitut soitto-, laulu- ja tanssitaidot saattoivat myös tarjota naisille ansaintamahdollisuuksia.
- Myös naisten pienimuotoinen yrittäjäyys kaupustelijoina, kapakoitsijoina, pesijöinä tai ompelijoina oli sidoksissa kotitalouksissa opittuihin taitoihin, elintarvikkeisiin ja tekstiileihin.
- A. Lauréus: *Torikauppias Pariisissa* (1818-1819). Kansallisgalleria

Kapakointi oli 1800-luvun alussa naisten pienyrittäjyyttä.

Palkattuina työntekijöinä kapakkapiikoja.

A. Lauréus: *Kortinpelaajia krouvissa* (1817-1819) Kansallisgalleria

**UNIVERSITY
OF TURKU**

Lapsuudessaan taidetaitoja oppineet naiset työskentelivät kiertelevissä teatteri-, orkesteri- ja sirkusseurueissa.
A. Lauréus: *Ilvelijöitä* (1818-1819) Kansallisgalleria

Naiset pienten lasten ja tyttöjen opettajina

- Naisten toimimista pienten lasten ja tyttöjen opettajina ei säädelty eivätkä naiset voineet saada muodollista opettajan koulutusta.
- Tekivät kuitenkin paljon auktorisoimatonta opettajantyötä.
- Oululaissyntyinen Sara Wacklin perusti tyttökouluja Ouluun ja Helsinkiin.
- Edla Jansson-Blommér: *Sara Wacklinin muotokuva* (1846). Kansallisgalleria

1800-luvun alun seksityö köyhien naisten ansaintana

- Turussa seksityö oli köyhien naisten väli- ja osa-aikaista ansaintaa, jonka rinnalla oli kehruuta, siivousta ja anniskelua
- Seksityötä tekevät olivat osa köyhien kaupunkilaisten perhe-, naapuri- ja ystävyysverkostoja.
- Seksityö ei stigmatisoinut naisia heidän omiensa, siis köyhien keskuudessa.
- Seksityöllä ei vielä omaa, erillistä tilaa tai paikkaa, jossa olisi ollut erityistä seksityöhön liittyvää varustelua tai seksityöntekijöiden esillepanoa.
- Paritus oli kriminalisoitu 1734, mutta seksityö ei ollut laitonta. Seksistä maksaminen ja seksistä maksun ottaminen kriminalisoitiin Suomessa vasta 1889.
- A. Lauréus: *Juova tyttö*. Ajoittamaton. Kansallisgalleria

Suomalaisen naisten elämää ja työntekoa 1800-luvun lopulla ja 1900-luvun alussa

- Naimattomien naisten täysivaltaisuus 1864
- Kansakoulunopettajan koulutus naisille ja miehille 1863, naisten täysi opinto-oikeus yliopistoissa 1901
- Elinkeinovapaus 1879
- Äänioikeus ja vaalikelpoisuus 1906
- 1929 avioliittolaki, puolisoitten oikeudellinen yhdenvertaisuus, itsenäiset varallisuus-oikeudet ja yhtäläinen vanhemmuus.
- Karl Emanuel Jansson: *Tyttö kehdon ääressä* (1866). Kansallisgalleria.

Suomalaisten kaupunkilaisnaisten yleisimmät työt ja elinkeinot 1894

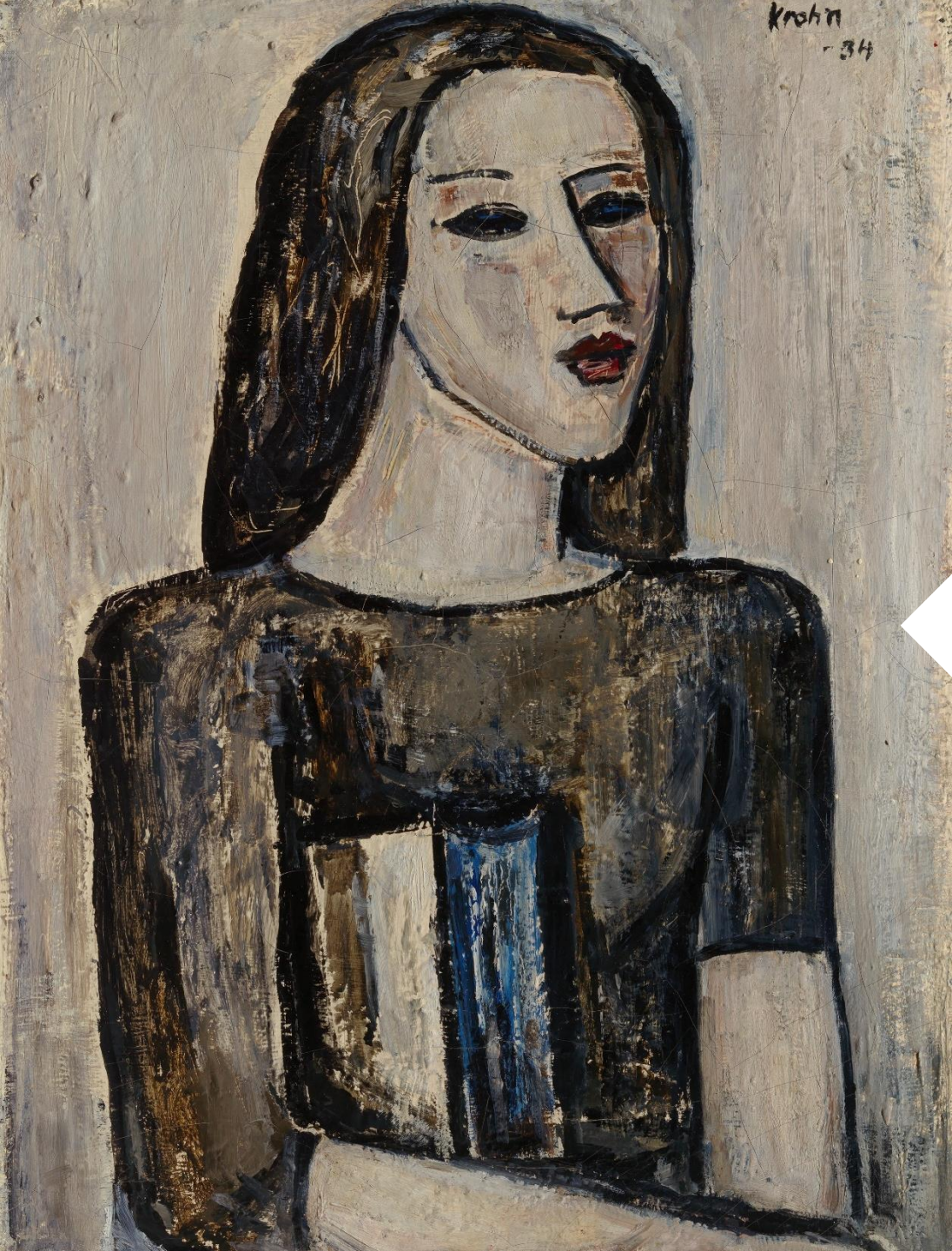
- Kaupungeissa asui 120 000 tyttöä ja naista vuonna 1894.
- Rakennusteollisuus 5000 naista
- Kutomateollisuus 3 400 naista
- Ompelutyö 2 500 naista
- Ruokatavarakauppa 2 000 naista
- Tupakkateollisuus 1 200 naista
- Pesu- ja silitystyö 1 200 naista
- Akseli Gallen-Kallela:
Rakennuksella (1906).
Kansallisgalleria

Naisia opiskelijoina ja opettajina 1894

- 63 naista Helsingin yliopistossa, 6 % opiskelijoista.
- 490 naista kaupungeissa kansakoulunopettajina, 72 % opettajista.
- 523 naista maaseudulla kansakoulunopettajina, 45 % opettajista.
- Magnus Enckell: *Kansakoulu* (1899). Kansallisgalleria

Työlliset suomalaisnaiset 2024

- Työllisiä naisia 1 267 000
- Hoivan ja terveydenhuollon työntekijät 181 000
- Opettajat 104 000
- Myyjät 98 000
- Lääkärit, terveydenhuollon asiantuntijat 93 000
- Liiketoiminnan ja hallinnon asiantuntijat 93 000
- Toimistotyöntekijät 89 000
- Ernst Krohn: *Koulutyttö* (1934). Kansallisgalleria.

**UNIVERSITY
OF TURKU**

Kiitos!